



BIULETYN

Centrum Badawczo-Edukacyjnego
Konserwacji Zabytków PWSZ w Nysie

www.centrumkonserwacji.pl

listopad 2011

nr 5

W numerze:

Szanowni Czytelnicy!

Przedstawiamy Państwu kolejny numer naszego Biuletynu. A w nim informacje dotyczące bieżącej działalności Centrum - szkoleniowej, badawczej a także konserwatorskiej. Ponadto wybrane wiadomości z krajowego pola konserwacji i ochrony zabytków oraz nasze stałe rubryki: Słowniczek konserwatora oraz Konserwatorskie zdjęcie miesiąca.

Zapraszamy do lektury!

Z życia Centrum

Konferencja "Podstawy współczesnej restauracji witraży".....	str.1
Podpisanie umowy z Muzeum Auschwitz-Birkenau.....	str.1
Badania powłok antykorozyjnych.....	str.2
Konserwacja tablicy pamiątkowej w Karłowicach.....	str.2
Konserwacja zabytków w Polsce <i>Wiadomości zebrane na podstawie wybranych serwisów internetowych.....</i>	str.3
Słowniczek konserwatora.....	str.4
Konserwatorskie zdjęcie miesiąca.....	str.4

Z życia Centrum

Konferencja o witrażach

Dnia 17 listopada 2011 r. w sali konferencyjnej Collegium Artium PWSZ w Nysie przy ul. Obrońców Tobruku 5 o godzinie 11:00 odbędzie się seminarium PODSTAWY WSPÓŁCZESNEJ RESTAURACJI WITRAŻY organizowane przez Centrum Badawczo-Edukacyjne Konserwacji Zabytków przy PWSZ w Nysie.

W programie Seminarium znajdą się wystąpienia m.in. Opolskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków oraz członków CVMA Polska. Poruszone zostaną zagadnienia prawne konserwacji zabytków, problemy zabezpieczania i restauracji witraży, międzynarodowe wytyczne CVMA wraz z omówieniem konkretnych realizacji restauracji witraży historycznych.

CVMA (CORPUS VITREARUM MEDII AEOI) jest międzynarodową, naukową organizacją której celem są badania i publikowanie opracowań o historycznych witrażach. Jego Komisja Konserwatorska promuje konserwację i restaurację zgodnie z zaleceniami, koordynuje badania i wspiera wymianę międzynarodową. CVMA powstał w 1949 roku i obecnie posiada Komitety w dwunastu krajach (Austria, Belgia, Kanada, Niemcy, Wielka Brytania, Włochy, Holandia, Polska, Hiszpania z Katalonią,

Szwajcaria, Stany Zjednoczone Ameryki) oraz współpracujące Komitety w dwóch krajach (Portugalia i Rosja). Do tej pory opublikowano prawie sto tomów na temat kompleksowych badań witraży.

Więcej informacji na temat CVMA, w tym dane z bieżącego roku jak i historyczny zarys projektu można uzyskać na anglojęzycznej stronie oddziału w Wielkiej Brytanii: <http://www.cvma.ac.uk/>

Podpisanie umowy z Muzeum Auschwitz-Birkenau

W dniu 23.09.2011 roku w Rektoracie Państwowej Wyższej Szkoły Zawodowej w Nysie miało miejsce podpisanie umowy pomiędzy Centrum Badawczo-Edukacyjnym Konserwacji Zabytków PWSZ w Nysie a Państwowym Muzeum Auschwitz-Birkenau w Oświęcimiu.

Umowa zakłada wolę współpracy i prowadzenia badań naukowych w zakresie konserwacji i ochrony zabytków związanych z historią KL Auschwitz - Birkenau oraz wdrażania nowych technologii jak i przetwarzania danych i interpretacji uzyskanych wyników.

Cele umowy będą realizowane między innymi poprzez:

- prowadzenie badań naukowych,
- organizowanie konferencji, sympozjów naukowych,
- wspólne poszukiwanie źródeł finansowania działalności naukowo - badawczej,
- wymiany informacji, publikacji i dokumentacji naukowej,
- organizowanie praktyk studenckich,
- podejmowanie i realizację we współpracy konserwatorskich zadań projektowych oraz ekspertyz technicznych.

Podpisane Porozumienie jest efektem dotychczasowej udanej współpracy badawczej pomiędzy Centrum Badawczo-Edukacyjnym Konserwacji Zabytków (CBEKZ) PWSZ w Nysie z Państwowym Muzeum Auschwitz-Birkenau w Oświęcimiu.

Badania powłok antykorozyjnych

Pierwsza zawarta między Centrum a Państwowym Muzeum Auschwitz-Birkenau w Oświęcimiu umowa dotyczyła badania środków zabezpieczających obiekty metalowe, przechowywane w warunkach zewnętrznych, przed korozją w oparciu o obserwacje i wnioski zakończonej niedawno przez Muzeum konserwacji napisu "Arbeit Mach Frei".

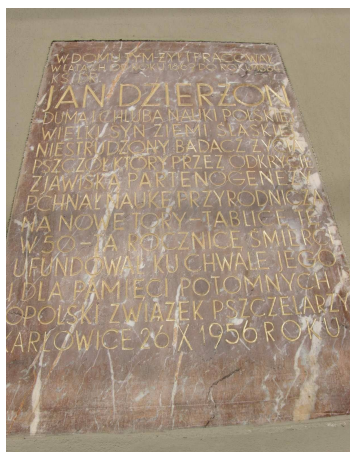
Zakres badań obejmował porównawczą ocenę skuteczności działania antykorozyjnego kilkudziesięciu środków dostępnych na rynku i stosowanych w konserwacji zabytków. Proces badawczy polegał na długotrwałej ekspozycji próbek zabezpieczonych tymi środkami w kontrolowanych warunkach komory starzeniowej (podwyższona wilgotność, nadeszczanie, działanie promieniowania UV).

Oceny stanu zachowania badanych powierzchni dokonywano zarówno w mikroskopii optycznej jak i skaningowej.

Wyniki badań będą istotną informacją praktyczną w opracowaniu metod konserwacji obiektów muzealnych wykonanych z metalu.

Konserwacja tablicy pamiątkowej w Karłowicach

Płyta marmurowa poświęcona pamięci księdza doktora Jana Dzierżona w Karłowicach pochodzi z 1956 roku. Niemal w całości pokrywa ją wryty napis. Litery zostały pozłoczone



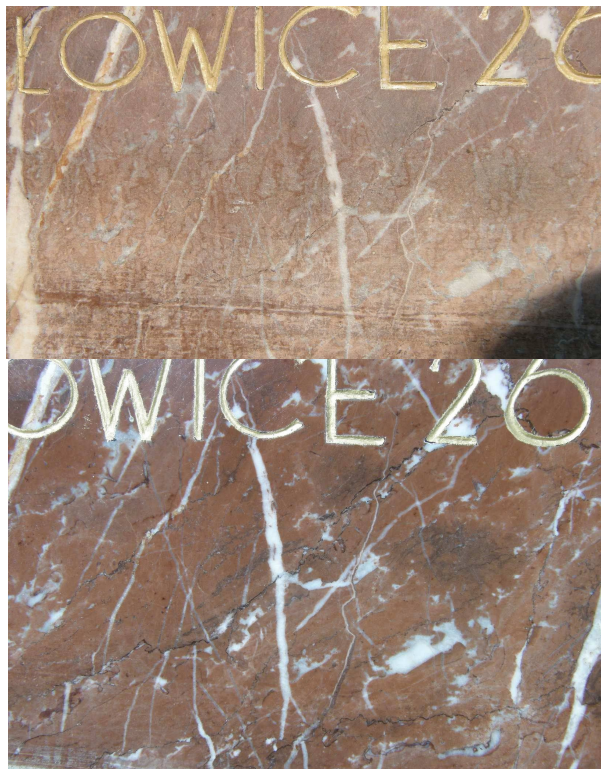
Fot. 1 Płyta przed konserwacją

złotem płatkowym na mikstion (Fot. 1)

Kamień użyty do wykonania płyty o nazwie Zygmontówka, to wapień zbity, potocznie nazywany marmurem, pochodzący ze złożeń w Chęcinach.

Płyta była w dość dobrym stanie. Powierzchnia i struktura kamienia nie przejawiała cech wietrzenia. Kamień jednak utracił połer przez co stał się matowy a napis mniej czytelny.

Zmatowiały kamień jest bardziej narażony na czynniki atmosferyczne ze względu na większą nasiąkliwość wodą. Wokół płyty, pasem ok. 10 cm biegły zanieczyszczenia będące pozostałością kleju lub wosku. Pas ten jest widoczny na fotografii jako efekt ściemnienia marmuru (patrz: Fot. 2). Ze względu na dość dobry stan zachowania, brak pęknięć lub oznak osłabienia struktury kamienia, zdecydowano się na zabiegi in situ. W pierwszej kolejności oczyszczono powierzchnię z zanieczyszczeń przy użyciu skalpela, którym dość skutecznie choć mozolnie usunięto kleje i inne smugi z pasa przy krawędziach.



Fot. 2 Elementem przeprowadzanej konserwacji było usunięcie plam i zacieków przy krawędziach płyty

Z pozostałej powierzchni usunięto zacieki po farbach i zaprawach, pozostałych z zakończonego właśnie remontu elewacji. Niektóre partie przeszlifowano droбноziarnistym papierem ściernym. Następnie powierzchnię czyszczono chemicznie przy użyciu preparatu na bazie niejonowych środków powierzchniowo-czynnych (Lithofin)



Fot. 3 Płyta po konserwacji

neutralizowanych wodą. Po bardzo dobrym wyschnięciu kamienia nałożono warstwę zabezpieczającą, lekko przesycającą powierzchnię marmuru, której celem było pogłębienie koloru oraz zmniejszenie jej nasiąkliwości tj zhydrofobizowanie preparatem krzemorganicznym (Tenax). Wizualnym efektem nałożenia warstwy końcowej jest również skonstrastowanie liter z tłem co uczytelnia napis (Fot. 3).

Informacje w tym dziale zostały opracowane na podstawie portali internetowych:

www.naukawpolsce.pap.pl, www.nid.pl, www.icimb.pl

Europejskie Forum Dziedzictwa

W dniach 10-12 października we Wrocławiu odbyło się 4. Europejskie Forum Dziedzictwa. Tegoroczne forum, którego organizatorami byli Rada Europy, Komisja Europejska oraz Narodowy Instytut Dziedzictwa, odbyło się pod hasłem „Doceń dziedzictwo! Dziedzictwo europejskie i rozwój gospodarczy”.

Uczestnikami forum byli eksperci do spraw dziedzictwa, ekonomiści, a także przedstawiciele władz i organizacji pozarządowych z kilkudziesięciu krajów Europy oraz Stanów Zjednoczonych.

W debatach zostały poruszone problemy z zakresu potencjału ekonomicznego dziedzictwa w kontekście tworzenia regionalnych i ponadregionalnych strategii rozwoju. Spotkanie to było okazją, by spojrzeć na dziedzictwo jako trwały element w długofalowych strategiach rozwoju, zwłaszcza w dobie kryzysu gospodarczego. Zostały również zaprezentowane różne filozofie postrzegania dziedzictwa oraz omówione zostały aktualne praktyki i standardy obowiązujące w tej dziedzinie. Celem wydarzenia było także zaprezentowanie dziedzictwa jako atutu, który może przynieść materialne korzyści zarówno ekonomiczne, jak i społeczne oraz wesprzeć proces rozwoju gospodarczego wielu krajów. Uczestnicy spotkania starali się odpowiedzieć na pytanie, w jaki sposób możemy te korzyści mierzyć oraz dlaczego cenimy dziedzictwo w szerszym kontekście wykorzystania jego potencjału gospodarczego w sektorach innych niż turystyka.

"Tajemnice codzienności" - Europejskie Dni Dziedzictwa 2012



We wrześniu 2012 roku Polska już po raz 20. weźmie udział w Europejskich Dniach Dziedzictwa – największym w Europie wydarzeniu promującym zabytki. Pod wieloma względami edycja ta będzie wyjątkowa, będzie bowiem nawiązywała nie tylko do wydarzeń i miejsc, ale także do naszej bogatej tradycji.

Hasłem EDD 2012 w Polsce będą: „Tajemnice codzienności”. Temat ten ma ocalić od zapomnienia piękno i urok codziennych zdarzeń - zwykłego domowego życia, spotkań, języka, muzyki, obyczajów, obrzędów, pracy, świąt, zabaw i zabawek, kulturę stołu, wytwarzania i rękodzieła. Naszym celem jest odkrywanie niezauważalnych, jednak stale wokół obecnych, ale też i tych już odchodzących w zapomnienie, przemijających tradycji i przedmiotów z nimi związanych, tych niezwykłych i tych codziennego użytku. Rzeczy mogą wiele opowiedzieć o swoich właścicielach, przechowują historię zdarzeń i osób, którym towarzyszą. Każdy przedmiot jest interesujący dzięki swojej historii,

opowieściom, zdarzeniom z nim związanym. „Tajemnice codzienności” mają przywołać spojrzenie na dziedzictwo niematerialne, które jest kwintesencją bycia tu i teraz, pokazuje kreatywność ludzi, wspólnotę kulturową i historyczną, która jest podstawą dla każdego człowieka do określenia własnej tożsamości. „Tajemnice codzienności” zachęcają do ciekawego rozglądania się wokół. Odkrywajmy nieznane, przywołujmy zapomniane.

Temat przyszłorocznej edycji Europejskich Dni Dziedzictwa został zainspirowany tytułem wysokiej klasy wydarzenia kulturalnego, którym pozostaje otwarta w 2010 roku wystawa w toruńskim Muzeum Etnograficznym im. Marii Znamierowskiej-Pruefferowej. Hasło nawiązuje także do ratyfikowanej niedawno przez Polskę „Konwencji UNESCO z 2003 r., o ochronie niematerialnego dziedzictwa kulturowego”.

Idea Europejskich Dni Dziedzictwa narodziła się 3 października 1985 r., w Granadzie w Hiszpanii podczas II Konferencji Rady Europy. To wtedy francuski minister kultury zaproponował rozszerzenie na całą Europę zainicjowanych we Francji w 1984 r., "Dni Otwartych Zabytków", podczas których po raz pierwszy bezpłatnie udostępniono zabytki. W 1991 r. wydarzenie zainspirowało Radę Europy do ustanowienia Europejskich Dni Dziedzictwa.

Europejskie Dni Dziedzictwa w Polsce to przede wszystkim bogaty program edukacyjny, wystawy, wycieczki, prelekcje, gry i konkursy przybliżające lokalnym społecznościom historię ich ziem. Na przestrzeni kilku lat NID, przy wsparciu władz samorządowych, dziesiątek organizacji pozarządowych, setek organizatorów poszczególnych wydarzeń oraz mediów ogólnopolskich i regionalnych, stworzył unikalną formułę imprezy.

„Materiały na bazie cementu romańskiego do konserwacji zabytkowej architektury”

Instytut Ceramiki i Materiałów Budowlanych, Oddział Szkła i Materiałów Budowlanych w Krakowie zaprasza na bezpłatne warsztaty praktyczne pt. „Materiały na bazie cementu romańskiego do konserwacji zabytkowej architektury”.

Celem niniejszych warsztatów jest zapoznanie się z metodami pracy z zaprawami z cementu romańskiego i są one skierowane do konserwatorów zabytków, pracowników urzędów konserwatorskich, architektów, studentów Wydziałów Architektury i Konserwacji Zabytków, wykonawców i firm budowlanych oraz innych zainteresowanych tematyką odnowy zabytków.

Warsztaty odbędą się 30 listopada 2011 roku, w godzinach 10-14, w siedzibie Oddziału Szkła i Materiałów Budowlanych przy ul. Lipowej 3 w Krakowie.

Zgłoszenia przyjmowane są do dnia 23 listopada 2011r. Więcej szczegółów można uzyskać na stronie internetowej: <http://www.icimb.pl/osimb/>

Słowniczek konserwatora

Alegoria – postać ludzka (personifikacja) lub zwierzęca, wyrażająca abstrakcyjne pojęcie; poprzez cechy, atrybuty, stroje, gesty i pozy zawsze oznaczająca tę samą sytuację czy temat. Odpowiednia wiedza z tego zakresu pozwala na jednoznaczną interpretację danego przedstawienia. Alegoria może np. uosabiać takie pojęcia jak miłość, sprawiedliwość, pory roku, bogactwa.

Apoteoza – od gr. Apotheosis „uroczyste przedstawienie czegoś”, inaczej gloryfikacja. W sztukach plastycznych ukazanie człowieka jako bóstwa. A. rozwinięta głównie w baroku gdzie przedstawiano w ten sposób świętych i władców.

Atrybut – przedmiot lub symbol identyfikujący postać. A. występowały od sztuki egipskiej, greckiej i rzymskiej po nowożytną.

Np. wieża św. Barbary nawiązująca do legendy o jej uwięzieniu, klucze św. Piotra, płomienie przy św. Florianie – patronie strażaków.

Mogą być to również atrybuty ogólne np. palma męczenników, nimb i aureola świętych postaci.

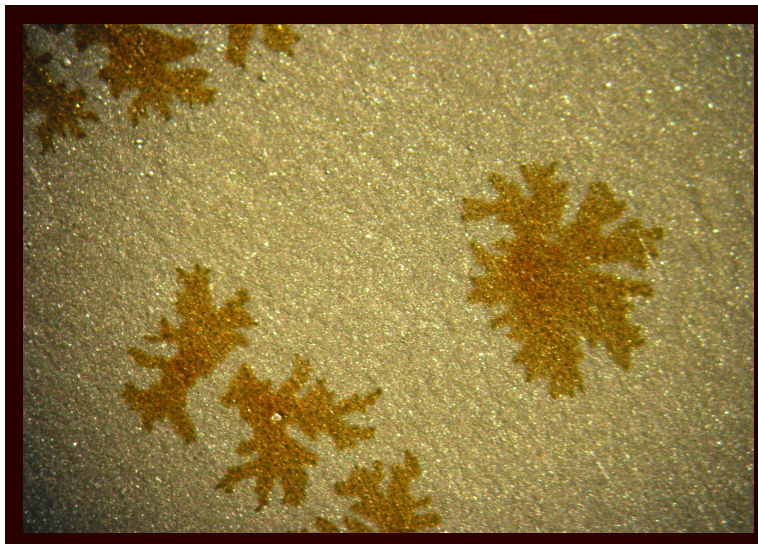
Atrybucja – łac. *Attributio* „danie, przydzielenie komuś”, przypisywanie dzieła sztuki danemu artyście lub identyfikowanie go z konkretnym warszatem lub kręgiem artystycznym w oparciu o analizę stylistyczno-porównawczą, inskrypcję lub sygnatury a nawet analizę konserwatorską.

Filakterie – motyw popularny malarstwie i grafice średniowiecza, w kształcie wstęg z pozawijanymi końcówkami, z wypisanymi sentencjami odnoszącymi się do ukazywanego przedstawienia. Inaczej banderole.

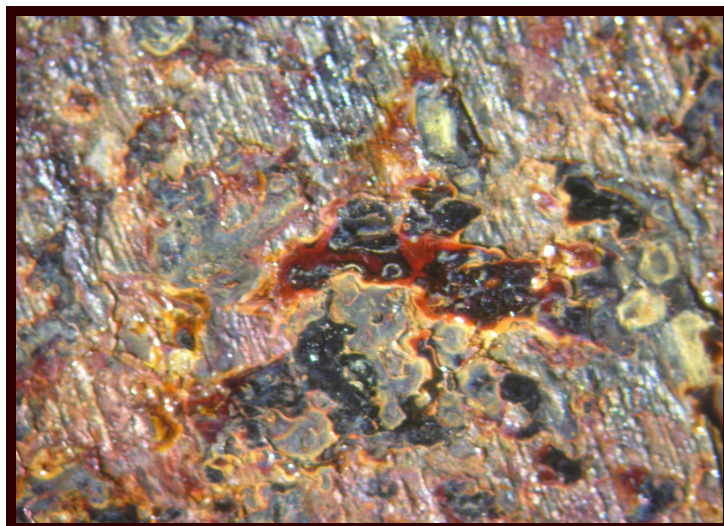
Donator – fundator i ofiarodawca dzieła sztuki np. ołtarza, obrazu, najczęściej ukazany na dziele jako osoba adorująca, czasem w otoczeniu rodziny. We wczesnym średniowieczu musiał być pomniejszony względem pozostałych postaci z racji hierarchii. Później przedstawiano go równego skalą z innymi postaciami.

Synoptyka – symultanizm, przedstawienie na jednej karcie, obrazie sztalugowym, kwaterze ściennej kilku scen naraz, rozgrywających się w różnym czasie bez wyraźnego podziału kompozycyjnego, stanowiącego cykl. Od zarania dziejów do późnego średniowiecza były odpowiednikiem tekstów pisany.

Konserwatorskie zdjęcie miesiąca



Niniejsze zdjęcia przedstawiają uzyskany mikroskopem optycznym obraz tego samego fragmentu płytki metalowej, w trakcie (zdjęcie po lewo) oraz po (zdjęcie poniżej) poddaniu jej kontrolowanym cyklom zmian klimatycznych w komorze starzeniowej podczas trwania przeprowadzonych w Centrum badań powłok antykorozyjnych.



Centrum Badawczo-Edukacyjne Konserwacji Zabytków PWSZ w Nysie

48-300 Nysa, ul. Obrońców Tobruku 5

tel. 77 409 16 88, fax 77 409 16 81

centrumkonserwacji@pwsz.nysa.pl